

De Top

De laatste jaren staat een specifieke groep kinderen in de en ook mijn belangstelling; de 'cognitief getalenteerde kinderen'. Ofwel: de kinderen die gezegend zijn met een goed stel hersens. Gewoon vanwege het feit dat zij door hun snelle en vaak originele manier van denken geweldige gesprekspartners zijn. Maar er is meer dat deze groep kinderen voor mij als professional en wetenschapper extra interessant maakt. Deze kinderen hebben namelijk alles in huis om tot topprestaties te kunnen komen. Toch blijkt een hoog intellect op geen enkele manier een garantie voor het bereiken van de top. En bovendien: wie bepaalt wat dat is, 'de top'? Gaat het hier alleen om het behalen van excellente schoolprestaties? Of tellen ook prestaties op andere domeinen mee? En welke waarde kennen we toe aan de vraag waar deze kinderen zelf het gelukkigst van worden?

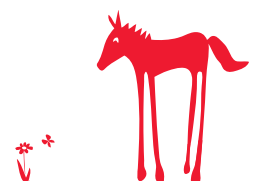
Inmiddels zijn de theoretici en onderzoekers het erover eens dat slimme kinderen over nog meer eigenschappen moeten beschikken om hun intelligentie te kunnen verzilveren. Denk hierbij aan bijvoorbeeld een gezonde dosis inzet, een creatief denkvermogen en goede werk- en leerstrategieën. Daarnaast moet het kind zijn / haar omgeving 'mee hebben'; stimulerende ouders en school, die het kind uitdaging en mogelijkheden bieden.

De belangstelling voor deze groep kinderen, met name in onderwijsland, is aangewakkerd door resultaten vanuit onderzoek. Deze wijzen uit dat de best presterende leerlingen in Nederland achterblijven ten opzichte van de toppers uit veel andere landen. Nederland heeft zich lange tijd vooral gericht op de leerlingen die moeite hebben om mee te komen, maar aan de 'bovenkant' laten we duidelijk wat liggen. Niet alleen is dit enorm zonde voor de kinderen in kwestie. Ook vanuit economisch oogpunt heeft Nederland er belang bij dit besef te vertalen in concrete acties om op wereldniveau een serieuze speler te kunnen blijven. De slimme kinderen van nu zijn per slot van rekening dé talenten van de toekomst waarmee we willen kunnen pronken. Die concrete acties zijn er gekomen in de vorm van geld vanuit de regering, gevolgd door vele andere actieplannen.

Echter, nu we midden in deze 'hype' en actie zitten en ik heel wat ervaringen verder ben, vraag ik mij soms af hoe al hoe wij onze missie, 'meer aandacht voor de slimmeriken', nu het best vorm kunnen geven. Want hoe mooi de missie ook is en welk een goede resultaten er ook geboekt worden, er zijn ook valkuilen... Ik zie in het onderwijs heel veel inspanning en bereidwilligheid, maar tegelijkertijd ook heel veel druk bij leerkrachten die nu steeds meer 'bijzondere leerlingen' moeten bedienen, niet zelden onder streng toezicht van ouders met torenhoge verwachtingen. Hoe terecht is deze druk en wat kunnen en mogen wij verwachten van scholen?

Natuurlijk, het onderwijs is al lang niet meer 'klassikaal' en een exclusieve focus op 'het gemiddelde' is passé. Ook voor de kinderen die buiten deze groep vallen moet er een passend aanbod zijn, zowel aan de onder-, als aan de bovenkant. Echter, nu zo sterk op de bovenkant wordt ingezoomd, zie ik ook dat er soms –naar mijn mening– teveel op het bordje van de leerkracht terecht komt.

Ik geloof dat we weer wat meer 'back to basic' moeten en de ouders en kinderen zelf meer naar voren moeten schuiven. Op het gevaar af ouderwets, of conventioneel gevonden te worden, pleit ik voor een meer nadrukkelijke rol voor de opvoeding. Thuis krijgt het kind immers belangrijke waarden en normen mee. Daar waar het kind recht heeft op het juiste onderwijs, heeft het er tevens recht op te leren dat je je als kind ook moet aanpassen. Als 22 van de 25 kinderen in de klas een les interessant en leerzaam vinden, zul je dat als één van de overige 3 kinderen ook moeten leren accepteren. Niet dat je dat niet vervelend mag vinden, of het ermee eens moet zijn, maar niet alles kan altijd op jouw leest geschoeid zijn. Zo werkt dat ook in het 'grote mensen leven'. Aanpassen en tegelijkertijd jezelf blijven zijn, zijn voor mij de belangrijke vaardigheden die we deze (en eigenlijk alle) kinderen moeten meegeven.

Betekent dit dan dat nu alles bij de ouders en het kind ligt en zij zich maar moeten voegen naar het systeem? Nee!! Het betekent dat scholen, ouders en kinderen meer moeten samenwerken en de krachten moeten bundelen. 1 + 1 + 1 kan 4 zijn!

Naar mijn idee moeten leerkrachten en ouders in feite over dezelfde eigenschappen beschikken als de slimme kinderen, om hen tot topprestaties te kunnen laten komen. De gezonde dosis inzet, het creatief denkvermogen en de goede werk- en leerstrategieën die ik eerder noemde zijn voor alle betrokkenen van belang. Een leerkracht die het kind laat zien en voelen dat hij oog heeft voor het talent van het kind, zijn / haar best doet en creatief is in het bedenken van oplossingen –ook al zijn deze niet perfect- doet meer goed, dan welk ingenieus handlingsplan dat zonder deze bezieling wordt uitgevoerd dan ook. Ik ken een voorbeeld van een leerkracht die –zoals hij zelf zei- weinig kennis had van specifieke begeleiding aan (hoog)begaafden, maar wel veel wist van de geschiedenis. In de avonduurtjes bedacht hij hierover, speciaal voor het kind, leuke en spannende vragen en opdrachten. Of een ander voorbeeld: een leerkracht die opmerkte dat het kind de nieuwsquiz in groep 8 zo leuk vond en haar gewoon met haar stoeltje liet aanschuiven, ook al zat zij zelf twee groepen lager. En niemand die dat gek, of vervelend vond! De mindset van de leerkracht; daar ligt volgens mij de sleutel voor wat betreft het onderwijs.

En dan..., als alle neuzen dezelfde kant op staan, ontstaat er opeens ruimte voor het kind om zelf te ontdekken waar zijn / haar eigen hart het snelst van gaat kloppen. Dat kan zijn van heel goed worden in rekenen, of biologie. Maar ook van dromen over een carrière als topvoetballer, acteur, schaker, of DJ. Het allermooist is het wanneer het kind zelf, helemaal van binnenuit, gemotiveerd raakt om iets te bereiken. Dan kost het je daarvoor inspannen namelijk ineens helemaal geen moeite meer, dan gaat dat vanzelf!

Om af te sluiten haal ik graag een citaat aan van één van Nederlands bekendste zangers, Huub van der Lubbe. Hij zegt: 'Talent is niet per se iets heel goed kunnen, maar vooral iets heel erg graag willen'. En zo is het maar net!

Sonja Borgsteede
Juni 2012

